

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

РЪКОВОДСТВО ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

2014 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	2
ДЯЛ ПЪРВИ. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО – ПОНЯТИЯ И ПРАВИЛА	2
ГЛАВА ПЪРВА. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО - СЪЩНОСТ	2
ГЛАВА ВТОРА. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И ЗАДЪЛБОЧЕНОСТТА НА ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО	2
ГЛАВА ТРЕТА. СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И КОНСУЛТИРАНЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ	3
ДЯЛ ВТОРИ. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО – ПРОЦЕДУРНИ ЕТАПИ	3
ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. ПРОЦЕДУРНИ ЕТАПИ ПРИ ИЗВЪРШВАНЕ НА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО	3
ДЯЛ ТРЕТИ. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО – КЛЮЧОВИ АНАЛИТИЧНИ СЪПКИ	5
ГЛАВА ПЕТА. ДЕФИНИРАНЕ НА ПРОБЛЕМА	5
ГЛАВА ШЕСТА. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ	6
ГЛАВА СЕДМА. ВАРИАНТИ НА ДЕЙСТВИЕ	6
ГЛАВА ОСМА. АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЯТА НА ВАРИАНТИТЕ	7
ГЛАВА ДЕВЕТА. СРАВНЯВАНЕ НА ВАРИАНТИТЕ	9
ГЛАВА ДЕСЕТА. ПРАВИЛА ОТНОСНО БЪДЕЩИЯ МОНИТОРИНГ И ОЦЕНЯВАНЕ	10
Терминология	10
Приложение № 1 към точка 5.2	11
Приложение № 2 към точка 13.1	22
Приложение № 3 към точка 22.2	24
Приложение № 4 към точка 22.2	29

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото ръководство е предназначено за представителите на администрацията на централно и местно ниво, които изготвят оценки на въздействието на законодателството. Същото може да бъде ползвано за напътствия по основните насоки за извършване на оценки на въздействието в рамките на изпълнителната и законодателната власт в България, както за предложения за промени в националното или местното законодателство, така и на нерегулаторни мерки. То може да бъде използвано и от външни за администрацията експерти.

ДЯЛ ПЪРВИ. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО – ПОНЯТИЯ И ПРАВИЛА

ГЛАВА ПЪРВА. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО - СЪЩНОСТ

1.1. Оценката на въздействието на законодателството е инструмент за изследване на ефектите от различните варианти на действие за разрешаване на съществуващи проблеми от гледна точка на разходите, ползите и рисковете свързани с тях.

1.2. Оценката на въздействието гарантира, че процесът на вземане на решения се базира на доказателства и данни, събрани чрез консултации със заинтересованите страни.

2.1. Освен за предложения, от които се очаква да има значителни последици, един проект на нормативен акт трябва да бъде придружен от оценка на въздействието, когато това е предвидено в законодателната и оперативната програма на Министерския съвет.

2.2. Оценка на въздействието е необходима и когато се приемат мерки на национално ниво за осигуряване прилагането на пряко приложимите актове на ЕС. Когато става въпрос за транспониране на директиви на ЕС или за приемане на мерки за прилагането на актове на ЕС, оценка на въздействието на проекта на нормативен акт може да бъде извършена при спазване на условията, залегнали в съответния акт на ЕС. Оценката на въздействието обхваща специфичните национални аспекти на въвежданото европейско законодателство, за които в съответните европейски и международни актове няма изготвена оценка на въздействието.

3.1. Ключовите аналитични стъпки на оценката на въздействието са:

1. дефиниране на проблема;
2. определяне на целите;
3. разработване на основни варианти на действие;
4. анализ на въздействията на вариантите;
5. сравняване на вариантите;
6. мониторинг и оценяване.

3.2. Ключовите аналитични стъпки са детайлно описани в [трети дял](#) на настоящото ръководство.

ГЛАВА ВТОРА. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ОБХВАТА И ЗАДЪЛБОЧЕНОСТТА НА ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

4.1. Нивото на задълбоченост на оценката на въздействието се определя според значимостта на проблема и броя на засегнатите страни за всеки отделен случай. Оценката на въздействието трябва да предоставя достатъчно доказателства и данни, които да спомогнат за вземане на аргументирани решения.

4.2. За определяне на задълбочеността за оценката на въздействието, трябва да се дадат отговори на следните въпроси:

1. какви са възможните последици и колко вероятно е тяхното настъпване?
2. каква е значимостта на вероятните последици и какъв е техният обхват?
3. колко важна от гледна точка на обществените интереси е инициативата?

5.1. Екипът за изготвяне на оценката на въздействието, въз основа на своите експертни знания, предишен опит, наблюдение на пазарите, развитието на обществената ситуация и предварителни контакти със заинтересованите страни отговаря за определянето на значимостта на въздействията и посочва онези от тях, които се нуждаят от специално внимание в оценката на въздействието.

5.2. Отправна точка за подходящото ниво на анализ и на задълбоченост при оценката на въздействието са отговорите на въпросите по [приложение №1 „Идентифициране на икономическите, социалните и екологичните въздействия“](#).

ГЛАВА ТРЕТА. СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И КОНСУЛТИРАНЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

6.1. Нуждите от информация и необходимостта от събиране на данни за целите на оценката на въздействието се идентифицират във възможно най-ранен етап. Доброто качество и достоверността на данните е от съществено значение за всяка ОВ.

6.2. При извършването на оценка на въздействието следва да се ползват научни становища, информация от съществуващите електронни бази данни, библиотеки, общности и мрежи, и признати външни експерти, когато има нужда от неутралност и екипът не разполага с необходимата специфична експертиза.

6.3. Обществените консултации със заинтересованите страни също се използват като инструмент за събиране на данни и доказателства за изработване на надеждно законодателство с високо качество.

ДЯЛ ВТОРИ. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО – ПРОЦЕДУРНИ ЕТАПИ **ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. ПРОЦЕДУРНИ ЕТАПИ ПРИ ИЗВЪРШВАНЕ НА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО**

7. Процедурните етапи при извършването на оценка на въздействието са:

1. планиране на оценката на въздействието и съставяне на екип за изготвяне на оценката на въздействието;

2. провеждане на ранни неформални консултации / сондирания;

3. изготвяне на доклад с оценката на въздействието и резюме на доклада с оценката на въздействието.

4. представяне на проект на доклада с ОВ заедно с резюме на ОВ в администрацията на Министерския съвет;

5. провеждане на официални обществени консултации;

6. финализиране на доклада при спазване на евентуалните препоръки от администрацията на Министерския съвет за повишаване на качеството на оценката на въздействието¹.

8.1. Оценката на въздействието започва на възможно най-ранен етап от разработването на предложението.

8.2. При планирането на оценката на въздействието трябва да бъде предвидено достатъчно време за консултиране и анализ, така че администрацията да може да изпълни навреме задълженията си, включително тези по транспониране на европейско законодателство, с цел избягване откриването на наказателни процедури срещу страната.

¹ Не се прилага от общините

9.1. Екип за разработване на оценката на въздействието се създава за всяка оценка на въздействието и участва във всеки един етап от нейното извършване.

9.2. Екипът задължително прави преглед на окончателния проект на доклада с оценката на въздействието преди той да бъде изпратен за междуведомствено съгласуване.

10.1. Ранните неформални консултации/сондираня не заместват официалните консултации, но допринасят за тяхната ефективност, защото спомагат за получаване на ясна представа за потенциалните разходи и ползи, за рисковете и възможностите, свързани с подготвяното предложение.

10.2. Ранните неформални консултации/сондираня започват с подбор на лица от държавната администрация, участващи в процеса на вземане на решения, както и на независими експерти, след което се избира най-подходящите начин, време и място за тяхното провеждане.

11.1. Официалните обществени консултации са задължителни за всяка оценка на въздействието и се провеждат при спазване на [Стандартите за провеждане на обществени консултации на Министерския съвет](#).

11.2. Обществените консултации се планират предварително с цел използването на най-подходящите време, формат и инструменти, за да бъде гарантирано, че в тях ще участват всички заинтересовани страни и засегнати групи.

11.3. На участниците в консултациите се предоставя лесен достъп и възможност да дадат своите коментари по точно дефиниран проблем, ясно определени цели и добре описани варианти заедно с техните потенциални въздействия.

11.4. В края на консултациите задължително се анализира приносът на участниците, който се отчита в доклада с ОВ като се представя как техния принос е бил използван и е повлиял при вземане на решенията.

12. За всяка оценка на въздействието се изготвя доклад, обобщаващ резултатите от работата по оценката на въздействието, който е със следните характеристики:

- самостоятелен документ, който се изготвя по следния стандартен формат:
 - Раздел 1: Процедурни въпроси и резултати от обществените консултации;
 - Раздел 2: Дефиниране на проблема;
 - Раздел 3: Цели;
 - Раздел 4: Варианти на действие;
 - Раздел 5: Анализ на въздействията;
 - Раздел 6: Сравняване на вариантите;
 - Раздел 7: Мониторинг и оценяване.
- написан е на ясен и разбираем език;
- представя подробни подкрепящи материали в приложения.

13.1. [Резюмето на доклада](#) по чл. 12 е отделен документ, който се изготвя съгласно [Приложение № 2](#), който:

- прави обобщение на описанието на проблема и целите;
- съдържа списък на всички набелязани варианти, оценени в детайли;
- представя основните икономически, социални и екологични въздействия на всеки вариант, където е приложимо;
- описва резултата от сравнението между вариантите с посочване на критериите за сравнение и предложението за избор на вариант.

13.2. Резюмето на доклада се представя в администрацията на Министерския съвет заедно с основния доклад с ОВ.

ДЯЛ ТРЕТИ. ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО – КЛЮЧОВИ АНАЛИТИЧНИ СЪПКИ

ГЛАВА ПЕТА. ДЕФИНИРАНЕ НА ПРОБЛЕМА

14.1. Дефинирането на проблема преминава през следните няколко аналитични фази:

1. описване естеството на проблема и основните причини за неговото възникване;
2. определяне на всички засегнати от проблема страни;
3. изясняване дали проблемът се нуждае от намеса на държавата;
4. използване на резултатите от последващи оценки на въздействието, ако такива са налични в съответната област.

14.2. Дефиниране на проблема следва:

1. да описва естеството на проблема по ясен начин, подкрепено с представяне на ясни доказателства;
2. ясно да излага мащаба на проблема;
3. ясно да определя основните причини за възникване на проблема;
4. ясно да представя кой е най-засегнат от него;
5. да описва как проблемът се е развил с течение на времето и как съществуващите актове и инициативи му влияят;
6. да идентифицира ясна базисна позиция, т.е. да описва как е вероятно този проблем да се развие в бъдещето, ако не се предприемат действия от страна на държавата;
7. ясно да идентифицира направените предположения, рисковете и несигурността, които съществуват.

15.1. Дефинирането на проблема включва изграждането на ясен сценарий „без намеса“, който да бъде основа за сравняване на вариантите на действие. Неговата цел е да представи как текущата ситуация би се развила, ако не последва намеса на държавата, поради което той се нарича сценарий „без намеса“.

15.2. При разработването на сценарий „без намеса“ се разглеждат широк кръг от фактори, които включват:

1. вече действащи правни норми или инициативи в областта, попадаща в обхвата на намесата;
2. действия, които вече са били приети или предложени в други сектори и отрасли, стоящи извън обхвата на намесата или в други държави;
3. развитие на съответните сектори, отрасли и пазари, попадащи в обхвата на намесата;
4. последните тенденции в развитието на проблема и вероятните промени в причините за тези тенденции.

15.3 При описването на сценария „без намеса“ може да се възникне проблем във връзка с това, че направените прогнози са несигурни, включително относно съществуващите рискове дадено нежелателно развитие да се случи. Оценката на риска е инструментът, който идва на помощ за справяне с тези предизвикателства.

16.1. Когато в обхвата на оценката на въздействието попада проблем, при който съществува несигурност свързана с настъпването на сериозни негативни резултати, следва да се направи оценка на риска. Тя е необходима, когато:

1. не е налице нулева вероятност, че определено нежелано събитие или развитие ще се прояви;
2. не е възможно да се предвиди кои лица или групи ще са засегнати или най-тежко засегнати;

3. негативните последици за определени лица, групи, сектори или региони ще бъдат много сериозни и необратими.

16.2. Оценката на риска включва три стъпки:

1. идентифициране на релевантните рискове, при което се прави ясно описание на произхода на риска и естеството на последиците, които той може да има с точното представяне кой и какво би било негативно засегнато, при какви обстоятелства и по какъв начин;

2. определяне на вероятността от настъпване и степента на вредите. Тези два параметъра се представят количествено доколкото е възможно, като се използват всички налични научни доказателства за сметка на субективните оценки.

3. описание на алтернативните начини за ограничаване на идентифицираните рискове.

ГЛАВА ШЕСТА. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ

17. Основните характеристики при определянето на целите следва да са:

1. насочени към решаване на проблема и неговите причини;

2. конкретни, измерими, постижими и приемливи, реалистични, определени във времето (съгласно SMART правилото²).

3. съвместими с действащото законодателство и съществуващите стратегически документи на национално и европейско ниво.

ГЛАВА СЕДМА. ВАРИАНТИ НА ДЕЙСТВИЕ

18.1. Вариантите на действие трябва да са тясно свързани с причините за проблема и с целите. При определянето им следва да се търси подходящото ниво на амбициозност, като се вземат предвид съществуващите ограничения от гледна точка на разходите, действащото законодателство или приоритетите на държавата.

18.2. Процесът на определяне започва с изготвянето на разширен списък от варианти – регулаторни и нерегулаторни, за които има вероятност да постигнат предложените цели. Този първоначален списък постепенно се стеснява чрез преценка на вероятните въздействия на всеки от вариантите, за да се стигне до краткия списък, който следва да се анализира в дълбочина.

18.3. По време на процеса на определяне на вариантите трябва да се вземат предвид следните критерии:

1. Всички варианти трябва да бъдат реалистични, като не трябва да се стига до попадането в капана на разглеждане само на „варианта без намеса“, на „варианта фаворит“ и на „крайния, екстремния вариант“.

2. Процесът на определяне следва да бъде отворен за нови варианти. Дори даден вариант да изглежда като явен фаворит, други обещаващи варианти не трябва да бъдат категорично изключвани. Винаги се премисля и това как въздействията на „фаворита“ биха варирали, ако основните параметри, на които той се основава се променят.

3. Вариантът „без намеса“ задължително трябва да се разгледа като реална възможност, освен в случаите, когато действащото национално и европейско законодателство предвижда конкретно задължение за действие.

4. Изследването на възможности за по-добро прилагане и спазване са задължителни, когато в областта на намесата вече има действащо законодателство.

5. Принципът „по-малко значи повече“, когато вече има действащо законодателство, следва винаги да е водещ. Ако съществуващите мерки не водят до

² От англ. абривиатурата SMART-съкращение на Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Time-dependent

постигане на ефект, усъвършенстването, опростяването или дори отмяната на съществуващото законодателство трябва да бъдат преценени като възможности за постигане на по-добри резултати преди идеите за приемането на нови норми.

6. Задължително е да се осмислят възможностите за прилагане на алтернативни форми на административно регулиране, като саморегулиране, съвместно регулиране, доброволни споразумения, информационни и образователни кампании, въвеждането на стандарти и други.

7. Съществуващото законодателство и стратегически документи на национално ниво и на ниво ЕС, европейски и международни инициативи, които са планирани и предстои да бъдат осъществени задължително се вземат предвид при разработване на вариантите.

8. Съдържанието на действието и неговият потенциал за постигане на целите, а не изборът на самия инструмент за намеса – закон, подзаконов нормативен акт или друга инициатива следва да бъдат обект на анализ в процеса на определяне на вариантите;

9. Вариантите, които могат да разчитат на значителна подкрепа следва да са обект на внимателно изследване. Публичната и политическа подкрепа не трябва да са единственият определящ фактор при избора и анализа на отделните варианти.

10. Вариантите трябва да са добре разработени в завършен вид, който да позволява диференцирането им на базата на тяхната функционалност чрез критериите за ефективност, ефикасност и съгласуваност с действащото законодателство и приоритетите на държавата.

ГЛАВА ОСМА. АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЯТА НА ВАРИАНТИТЕ

19. Анализът на въздействията на вариантите представлява постепенно надграждан аналитичен процес на:

1. определяне на прякото и непрякото икономическо, социално и екологично въздействие на предложенията и изясняване на това как всяко от тях се реализира в действителност;

2. определяне кои са засегнатите страни и по какъв начин;

3. оценяване на въздействията спрямо текущото състояние в качествено, количествено и парично изражение, когато това е възможно. Ако количествената оценка е невъзможна или неефективна следва да се поясни защо;

4. определяне и оценка на административната тежест и ползите от усъвършенстване на правилата или практиките;

5. преценка на рисковете и колебанията при избора на вариант на действие, включително оценка на спецификите при транспониране, когато става въпрос за европейски предложения.

20.1. Анализът на въздействията разглежда вероятните икономически, социални и екологични въздействия за всеки вариант, включително желаните и нежеланите и възможната синергия с други инициативи. Той има за цел да предостави ясна информация за въздействията на вариантите като основа, както за сравняване помежду им, така и за сравняването им със статуквото и когато е възможно тяхното класиране по ясно определени критерии за оценяване.

20.2. При анализа на въздействията отделните варианти следва да се оценят като нетни промени спрямо сценария „без намеса“ и се посочи как всеки вариант се различава от него по отношение на резултатите, които би произвел.

21. Анализът на въздействието включва три основни стъпки:

1. определяне на икономическите, социални и екологични въздействия;

2. качествена оценка на по-значимите въздействия;

3. задълбочен качествен и количествен анализ на най-значимите въздействия.

22.1. Първата стъпка от анализа на въздействията има за цел да идентифицира на икономическите, социални и екологични въздействия, за които има вероятност да се проявят като последици от прилагането на избраното решение, включително предвидени и непредвидени. При нея задължително се изяснява кой е засегнат от въздействията и кога.

22.2. Анализът на икономическите въздействия включва и оценка на въздействието върху малките и средни предприятия, която се извършва съгласно [Приложение № 3](#), включително чрез попълване на формуляра - [Приложение № 4](#).

22.3. Анализът на социалните въздействия включва и оценка на въздействието върху демографското развитие на населението и различните социални групи.

23. Втората стъпка от анализа на въздействията включва определяне на по-значимите въздействия и е предимно качествена. При нея е необходимо:

1. да се идентифицират областите, в които предлаганото действие трябва да доведе до ползи, както и областите, където то може да доведе до преки разходи или непредвидени отрицателни въздействия;

2. да се установи скалата с ниска, средна или висока вероятност въздействието да се случи, включително чрез извеждането на предположения относно факторите, които са извън контрола на лицата управляващи намесата, които могат да повлияят на тези вероятности;

3. да се оценят и прогнозират величините на всяко въздействие чрез представяне на диапазони като се вземе предвид влиянието на намесата върху поведението на адресатите в социално-икономически и екологичен контекст;

4. да се оцени значението на въздействията въз основа на двата предходни елемента.

24. Третата стъпка от анализа на въздействията включва задълбочен качествен и количествен анализ на най-значимите въздействия. Тя надгражда резултатите от структурния качествен анализ от предходната стъпка, като нейната цел е задълбочаване на анализа за извеждането на количествени прогнози за очакваните ползи и разходи. Те могат да са под няколко форми:

1. задълбочен анализ на очакваните въздействия с течение на времето, който изисква проучване на практики или подход на изграждане на сценарии;

2. количествена прогноза, при която въздействията се оценяват чрез използването на количествени методи. Чрез тях следва да се разбере степента на въздействията на вариантите на действие и да се прогнозират разходите и ползите в парични стойности, когато това е осъществимо. Ако не е осъществимо следва да се обяснят причините.

25. Обикновено оценката включва и специфичните аспекти на икономическите, социални и екологични въздействия като:

1. оценка на въздействията върху основните права;

2. специфичните социални въздействия;

3. въздействията върху малките и средните предприятия;

4. въздействията върху конкуренцията в страната;

5. въздействията върху потребителите;

6. външни ефекти на транспорта, които включват оценка за въздействието на шума, замърсяването на въздуха, емисиите от въглероден диоксид и злополуките на транспортните дейности

7. въздействията на регионално и местно ниво.

8. въздействията на европейско и международно ниво;

26.1. За всички варианти на действие, ОВ трябва да дава подробности относно възможността за премахване на остарелите, излишните или повтарящи се изисквания

за представяне на информация (задълженията за информиране) от бизнеса, НПО и гражданите, както и за въведените или премахнатите административни тежести, ако вариантът бъде приет. Възможностите за премахване се съобразяват с Наръчника към Методологията за усъвършенстване на работните процеси за предоставяне на административни услуги.

26.2 Административните тежести следва да бъдат представени в приблизителни количествени включително парични стойности използвайки [Модела на стандартните разходи](#) и [Интерактивния калкулатор на административните тежести](#).

27. Всички предложени варианти на действие трябва да бъдат оценявани през призмата на съответствието с общата цел за по-добро регулиране и да бъдат оценени от гледна точка на по-ясно и разбираемо национално законодателство. Необходимо е да се прави оценка на аспектите на спазването на законодателството от гражданите и бизнеса. Целта е определяне на потенциалните пречки за спазване от страна на лицата, чието поведение трябва да се промени, както и всякакви стимули, които биха насърчили по-високо ниво на спазване.

ГЛАВА ДЕВЕТА. СРАВНЯВАНЕ НА ВАРИАНТИТЕ

28.1. Сравняването на вариантите е процес, при който се извършва:

1. претегляне на положителните и отрицателните въздействия на всеки вариант на базата на критерии, пряко свързани и извлечени от целите на предложението;
2. представяне на съставните и съвкупните резултати, където е възможно;
3. представяне на сравнения между вариантите по категории на въздействие или според заинтересовани и засегнати страни;
4. сравняване на вариантите спрямо сценария „без намеса“;
5. представяне на обобщен преглед на всички положителни и отрицателни икономически, социални и екологични въздействия на анализирания вариант, базиран включително на резултати от сравнително-правни изследвания на добри подходи и практики, на научени уроци и провали от други държави от и извън ЕС;
6. идентифициране на препоръчителен вариант.

28.2. Преценката на вариантите през призмата на разходите и ползите от тях осигурява стабилна рамка за анализ. Трите най-подходящи метода за сравняване на вариантите, които могат да бъдат използвани, са анализът на разходите и ползите, анализът на ефективността на разходите и многофакторният анализ.

29. Критериите за оценка на вариантите на действие са:

1. ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;
2. ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;
3. съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на стратегиите и приоритети на държавата.

30.1. За да бъдат класирани вариантите е нужно да се анализира:

1. как се представят различните варианти на действие, насочени към постигане на определените цели;
2. балансът на положителни и отрицателни въздействия, който се свързва с предпочитания вариант и възможните алтернативи.

30.2. Първата стъпка от процеса на класиране на вариантите включва съсредоточаване върху действието на варианта, по отношение на неговата ефективност, ефикасност и съгласуваност с определените цели.

30.3. Втората стъпка от процеса на класиране, включва изброяване на очакваните положителни и отрицателни въздействия на вариантите на действие, включително

непредвидени странични ефекти. Това трябва да се направи чрез количествено представяне при използването на всички променливи, за които това е възможно, изразени като отклоненията от сценария „без намеса“.

ГЛАВА ДЕСЕТА. ПРАВИЛА ОТНОСНО БЪДЕЩИЯ МОНИТОРИНГ И ОЦЕНЯВАНЕ

31.1. Правилата относно бъдещия мониторинг и последващо оценяване имат за цел да:

1. дефинират основните индикатори за успешно постигане на ключовите цели вследствие на въвеждането на промяната в законодателство или взетото нерегулаторно решение.

2. представят в общи рамки възможните мерки за мониторинг и оценяване на въведената промяната в законодателство или взетото нерегулаторно решение.

31.2. Индикаторите служат за измерване до каква степен инициативата е прилагана правилно и доколко нейните цели са били постигнати.

31.3. Чрез бъдещия мониторинг и оценяване се гарантира, че те ще бъдат извършени планирано във времето и по начин, по който резултатите от тях ще могат да се използват като изходни данни за бъдещи оценки на въздействието.

31.4. В Правилата за мониторинг се посочва кога се извършва мониторинг и оценка и кой е отговорен за това.

Терминология

По смисъла на това ръководство:

1. **„Вариант без намеса“** е вариантът, при който се изследва дали проблемите или проблемните обществени отношения не биха могли да бъдат разрешени без нормативни промени.

2. **„Вариант фаворит“** е вариантът, който изглежда най-приложим и предпочитан от всички или от по-голямата част от участващите в оценката или в обществените консултации.

3. **„Краен, екстремн вариант“** е радикалният вариант, който води до премахването на проблемите или до премахването на причините за проблемите, но при чието реализиране разходите надвишават ползите.

4. **„По-малко значи повече“** е принцип в общата политика за интелигентно регулиране, намерил място в процеса по законотворчество, който изисква преди приемането на нови норми и правила да се извърши усъвършенстване, опростяване, кодифициране или отмяна на съществуващите.

Приложение № 1 към точка 5.2

**ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ, СОЦИАЛНИТЕ И
ЕКОЛОГИЧНИТЕ ВЪЗДЕЙСТВИЯ**

ИКОНОМИЧЕСКИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ	КЛЮЧОВИ ВЪПРОСИ
Конкуренция	<p>Вариантът ограничава ли свободното движение на стоки, услуги, капитали и работници?</p> <p>Ще доведе ли до намаляване на избор на потребителите, по-високи цени поради по-малко конкуренция, създаване на бариери за нови доставчици, улесняване на антиконкурентно поведение или появата на монополи, сегментацията на пазара и други?</p>
Конкурентоспособност, търговски и инвестиционни потоци	<p>Какво е въздействието на варианта върху конкурентната позиция на фирмите?</p> <p>Има ли въздействие върху производителността?</p> <p>Какво въздействие има вариантът върху търговските бариери?</p> <p>Провокира ли трансгранични инвестиционни потоци (включително реалокация на икономическа дейност)?</p>
Оперативни разходи и поведение на бизнеса/Малки и средни предприятия	<p>Ще наложи ли допълнително приспособяване, разходи за спазване или разходи за транзакции на бизнеса?³</p> <p>Как вариантът се отразява на разходите или наличността на основни производствени ресурси (суровини, машини, труд, енергия и т.н.)?</p> <p>Влияе ли на достъпа до финансиране?</p> <p>Въздейства ли върху инвестиционния цикъл?</p> <p>Ще доведе ли до оттегляне на някои продукти от пазара? Ограничава ли се или забранява ли се пускането на продукти на пазара?</p> <p>Ще доведе ли до по-строго регулиране на поведението на даден бизнес?</p> <p>Ще доведе ли до нови предприятия или до закриване на предприятия?</p> <p>Има ли продукти или предприятия, които се третират по различен начин от останалите в сравнима ситуация?</p>
Административна тежест на бизнеса	<p>Влияе ли върху естеството на задълженията на бизнеса за представяне на информация (например, вида на необходимите данни,</p>

³ В икономическата теория и свързаните с нея дисциплини, транзакционните разходи са разходите, направени във връзка с икономическия обмен, разходите за участие на пазара. Например, при покупка или продажба на актив, често трябва да се плати комисионна на брокер, тези комисионна представлява транзакционен разход, разход за реализиране на самата сделка. Други видове транзакционни разходи са например разходите за проучване и информация, разходи свързани с преговорите преди сключване на сделката, разходи във връзка с изпълнението на сделката – проследяване дали другата страна се придържа към условията на договора и предприемане на подходящи действия, ако е необходимо.

	<p>честотата на докладване, сложността на процеса на подаване)?</p> <p>Какво е въздействието на тези тежести специално върху МСП?</p>
Публични власти	<p>Има ли вариантът последици върху бюджета на публичните органи на различни нива на управление (национално, регионално, местно), към момента и в дългосрочен план?</p> <p>Води ли до допълнителни държавни административни тежести?</p> <p>Изисква ли вариантът създаването на нови или реструктурирането на съществуващи публични власти?</p>
Право на собственост	<p>Засегнати ли са на права на собственост (земя, движими вещи, материални/ нематериални активи)? Ограничава ли се придобиването, прехвърлянето или упражняването на правата на собственост? Или ще има пълна загуба на собственост?</p>
Иновации и изследвания	<p>Вариантът стимулира или възпрепятства научноизследователската и развойна дейност?</p> <p>Улеснява ли въвеждането и разпространението на нови производствени методи, технологии и продукти?</p> <p>Засяга ли права върху интелектуалната собственост (патенти, търговски марки, авторско право, ноу-хау права)?</p> <p>Насърчава ли или ограничава академичните или промишлени изследвания?</p> <p>Насърчава ли по-голяма производителност и ефективност на ресурсите?</p>
Потребители и домакинства	<p>Вариантът влияе ли върху разходите на потребителите?</p> <p>Има ли имат въздействие върху качеството и наличността на стоките / услугите, които купуват, върху избора на потребителите и тяхното доверие?</p> <p>Засяга ли информирането и защитата на потребителите?</p> <p>Има ли значителни последствия за финансовото състояние на физическите лица / домакинствата, както към момента, така и в дългосрочен план?</p> <p>Влияе ли на икономическата защита на семейството и на децата?</p>
Специфични региони или сектори	<p>Има ли вариантът значителни ефекти върху определени сектори?</p> <p>Ще има ли специфично въздействие върху някои райони, например по отношение на работните места - създадени или закрити?</p>

	Има ли държава - членка, регион или сектор, които са непропорционално засегнати (така наречените „отдалечено” въздействие)?
Трети държави и международни отношения	Вариантът засяга ли специфични групи (чуждестранни и национални компании и потребители) и ако да по какъв начин? Има ли вариантът отношение към сфера, в която съществуват международни стандарти или общи регулаторни подходи?
Макроикономическа среда	Вариантът ще има ли цялостни последици върху икономически растеж и заетостта? Как вариантът допринася за подобряване на условията за инвестиции и функционирането на пазарите?

СОЦИАЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ	КЛЮЧОВИ ВЪПРОСИ
Балансирано демографско развитие	<p>Първа група въпроси: Вариантът води ли до задържане на темповете на намаляване на броя на населението? Води ли до насърчаване на раждаемостта, чрез създаване на среда, благоприятна за раждането, отглеждането и възпитанието на деца? Води ли до подобряване на репродуктивното здраве на населението? Подобрява ли общата демографска информираност и сексуално-репродуктивна култура на населението? Води ли до подобряване на здравословното състояние на населението и намаляване на общата, преждевременната, детската и майчината смъртност? Води ли до повишаване на средната продължителност на живота и на продължителността на живота в добро здраве? Води ли до намаляване на общата заболяемост и до превенция на социално-значими болести? Води ли до създаване на здравословни и безопасни условия на труд? Води ли до балансиране на миграционните потоци? Води ли до намаляване на броя на емигриращите млади хора в репродуктивна възраст?</p> <p>Втора група въпроси: Вариантът води ли до смекчаване на негативните последици от застаряването на населението и до подобряване на качествените характеристики на човешкия капитал? Води ли до възприемане на комплексен междусекторен подход за активен и продуктивен живот на възрастните хора в добро здраве? Предвижда ли адаптиране на социалните системи/или на някоя от тях към демографските промени и</p>

застаряването на населението – пазар на труда; пенсионно-осигурителна система; системата за социално подпомагане, закрила и дългосрочни грижи; здравеопазване, образование, култура и др.? Предвижда ли развитие на доброволчеството и солидарността между поколенията? Допринася ли за изграждане на позитивен публичен образ и разбиране за социалната ценност на по-възрастните хора? Води ли до повишаване на общото образователно, духовно и културно равнище, квалификация, способности и умения на населението от всички/или различни възрастови групи?

Трета група въпроси: Вариантът води ли до постигане на социална кохезия и създаване на равни възможности за пълноценен социален и продуктивен живот за всички социални групи?

Вариантът води ли до създаване на условия за равни възможности за всички и недопускане на пряка или косвена дискриминация основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна?

Четвърта група въпроси: Вариантът води ли до ограничаване на диспропорциите в териториалното разпределение на населението и обезлюдяването в някои региони и селата?

Вариантът води ли до подобряване на инфраструктурата и качеството на живота в различните райони/региони на страната? Създава ли условия за възраждане на селските райони и за намаляване на различията между града и селото? Съдейства ли за рационално разпределение на местни (локални) инфраструктури и услуги за осигуряване на балансиран растеж на регионите, въвеждане на клъстерен подход за развитие на икономиката и бизнес средата? Води ли до подобряване на транспортната, търговската и други обслужващи инфраструктури на селските и пограничните райони за задържане на населението в тях? Води ли до опазване и поддържане на

	<p>екологична и ергономична среда за живот ? Води ли до намаляване на регионалните диспропорции чрез децентрализация и създаване на регионален капацитет за динамично икономическо развитие? Пета група въпроси: Вариантът води ли до подобряване на достъпа до права, блага, стоки, услуги и ресурси, повишаване на доходите и разнообразяване на потреблението? Шеста група въпроси: Вариантът води ли до подобряване на живота на населението чрез свързване на въздействията на няколко/повече групи въпроси?</p>
<p>Заетост и пазара на труда</p>	<p>Вариантът улеснява ли създаването на нови работни места? Води ли пряко или косвено до загуба на работни места? Има ли специфични негативни последици за определени професии, групи работници или самостоятелно заети лица? Засяга ли определени възрастови групи? Отразява ли се на търсенето на работна сила? Оказва ли въздействие върху функционирането на пазара на труда? Въздейства ли върху съгласуваността между личния, семейния и професионалния живот?</p>
<p>Стандарти и права, свързани с качеството на работата</p>	<p>Вариантът влияе ли върху качеството на работата? Вариантът засяга ли достъпа на работниците или на лицата, търсещи работа до продължаващо, в т. ч. продължаващо професионално обучение? Ще засегне здравето, безопасността и достойнство на работниците? Засяга ли пряко или косвено съществуващите права и задължения на работниците специално по отношение на информацията и консултации във връзка с тяхната работа и защитата им срещу уволнение? Засяга ли закрилата на младите хора по време на работа? Засяга ли пряко или косвено съществуващите права и задължения на работодателите? Вариантът улеснява или ограничава реструктурирането, приспособяването към промените и използването на технологични иновации на работното място?</p>
<p>Социално включване и закрила на определени групи</p>	<p>Вариантът засяга ли достъпа до пазара на труда или влизането/излизането от пазара на труда? Води ли пряко или косвено до по-голямо</p>

	<p>равенство или неравенство? Влияе ли на равния достъп до услуги и стоки? Влияе ли на достъпа до услугите свързани с намиране на работа или до услуги от общ икономически интерес? Вариантът допринася ли към това обществото да е по-добре информирано относно конкретен проблем? Вариантът засяга ли специфичните групи от лица (например на най-уязвимите или тези в най-голям риск от бедност, деца, жени, възрастни, хора с увреждания, безработни или етнически, езикови и религиозни малцинства, лица търсещи убежище), фирми или други организации (например църкви) или населени места повече от други? Вариантът засяга ли значително граждани на трети страни?</p>
<p>Равнопоставеност между жените и мъжете, равно третиране и равни възможности, недопускане на дискриминация</p>	<p>Вариантът засяга ли принципите на недискриминация, равно третиране и равни възможности за всички? Има ли вариантът различно въздействие върху жените и мъжете? Насърчава ли равнопоставеността между жените и мъжете? Води ли вариантът до различно третиране на групи или лица, пряко въз основа на пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст и сексуална ориентация? Или може ли да доведе до непряка дискриминация?</p>
<p>Физически лица, личен и семеен живот, лични данни</p>	<p>Вариантът налага ли допълнителни административни изисквания на физическите лица или води ли до усложняване на тези изисквания? Вариантът отразява ли се върху личната неприкосновеност на физическите лица (включително техните дом и кореспонденция)? Засяга ли правото на свобода на индивидите? Засяга ли правото им да се движат свободно в ЕС? Засяга ли семейния живот или правната, икономическа или социална защита на семейството? Засяга ли правата на детето? Вариантът включва ли обработка на лични данни или правото на достъп до лични данни на съответното физическо лице?</p>
<p>Управление, участие, добра администрация, достъп до</p>	<p>Засяга ли автономността на социалните партньори в областите, за които те са компетентни? Дали, например, засяга правото</p>

<p>правосъдие, медии и етика</p>	<p>на колективно договаряне на всяко ниво, или правото да се предприемат колективни действия?</p> <p>Изпълнението на предложените мерки засяга ли публични институции и администрации, например по отношение на техните отговорности?</p> <p>Вариантът ще засегне ли правата и отношенията на индивида с държавната администрация?</p> <p>Засяга ли правото на индивида на достъп до правосъдие?</p> <p>Предвижда ли правото на ефективни средства за защита по съдебен ред?</p> <p>Вариантът ще допринесе ли за по-добрата информираност на обществото по конкретен проблем? Засяга ли достъпа на обществеността до информация?</p> <p>Вариантът засяга ли политически партии или граждански организации?</p> <p>Засяга ли медиите, медийния плурализъм и свободата на изразяване?</p> <p>Вариантът повдига ли (био) етични въпроси (клонирание, използването на човешкото тяло или неговите части с цел финансова облага, генетични изследвания/тестове, използването на генетичната информация)?</p>
<p>Обществено здраве и безопасност</p>	<p>Вариантът ще се отрази ли на здравето и безопасността на физическите лица/ на населението, включително продължителността на живота, смъртност и заболяемост, чрез въздействия върху социално-икономическата среда (работна среда, доходи, образование, занятие, хранене)?</p> <p>Води ли вариантът до увеличаване или намаляване на вероятността от случването на рискове за здравето поради вещества, вредни за околната среда?</p> <p>Засяга ли здравето в резултат на промени в шума, въздуха, водата или почвата?</p> <p>Ще се отрази ли на здравето, поради промени в използването на енергия и/или обезвреждане на отпадъците?</p> <p>Вариантът влияе ли на факторите свързани с начина на живот, който определят здравето на човека като хранене, физическа активност или употреба на тютюн, алкохол или наркотици?</p> <p>Има ли специфични ефекти върху определени рискови групи (според възраст, пол, увреждане, социална група, мобилност, регион и други)?</p>
<p>Престъпност, тероризъм и</p>	<p>Вариантът оказва ли влияние върху сигурността, престъпността или тероризма?</p>

<p>сигурност</p>	<p>Вариантът оказва ли влияние върху шансовете за разкриване на престъпника или върху неговите потенциал изгоди от престъплението? Има ли вероятност вариантът да увеличи броя на престъпните деяния?</p> <p>Ще се отрази ли върху капацитета за прилагане на закона?</p> <p>Ще има ли влияние върху интересите на сигурността?</p> <p>Ще има влияние върху правото на свобода и сигурност, правото на справедлив процес и правото на защита?</p> <p>Засяга ли правата на жертвите на престъпления и свидетели?</p>
<p>Достъп до и ефекти върху социалната закрила, здравната и образователната система</p>	<p>Вариантът оказва ли влияние върху услугите по отношение на качество или достъп за всички? Има ли ефект върху образованието и мобилността на работниците (здравеопазване, образование и други)?</p> <p>Вариантът влияе ли на достъпа на физическите лица до обществено/частно образование или продължаващо обучение, в т. ч. продължаващо професионално обучение?</p> <p>Влияе ли на трансграничното предоставяне на услуги, трансграничния обмен и сътрудничеството в граничните региони?</p> <p>Вариантът засяга ли финансирането, организирането и достъпа до социални и здравни услуги и грижи?</p> <p>Засяга ли свободата и самоуправлението на университети и академичните среди?</p>
<p>Култура</p>	<p>Има ли предложението въздействие върху опазването на културното наследство?</p> <p>Има ли предложението въздействие върху културното многообразие?</p> <p>Има ли предложението въздействие върху участието на гражданите в културни прояви, или върху техния достъп до културни ресурси?</p>

<p>ЕКОЛОГИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ</p>	<p>КЛЮЧОВИ ВЪПРОСИ</p>
<p>Климат</p>	<p>Вариантът влияе ли на количеството на емисиите на парникови газове (например въглероден диоксид, метан и др.) в атмосферата?</p> <p>Вариантът влияе ли на количеството на емисиите на озоноразрушаващи вещества?</p> <p>Повлиява ли вариантът на възможността на страната ни да се адаптира към климатичните промени?</p>

<p>Транспорт и използването на енергия</p>	<p>Ще доведе ли вариантът до увеличаване или намаляване на нуждите или потреблението енергия и гориво?</p> <p>Вариантът ще се отрази ли на енергийната интензивност на икономиката?</p> <p>Вариантът влияе ли на микса от горива (между въглища, газ, ядрена енергия, възобновяеми енергийни източници и други), който се използва в производството на енергия?</p> <p>Ще доведе ли до увеличаване или намаляване на търсенето на транспорт (превоз на пътници или товари), или ще повлияе ли на неговата натовареност, изразена в проценти за всеки отделен вид транспорт?</p> <p>Ще доведе ли до увеличаване или намаляване на емисиите от превозните средства?</p>
<p>Качество на въздуха</p>	<p>Вариантът има ли ефект върху емисиите на киселинни, еутрофични и фотохимични вещества, прекурсори на озон или други вредни замърсители на въздуха, които могат да засегнат здравето на хората, да унищожат реколтата или сгради или да доведат до влошаване на околната среда (почва, реки и други)?</p>
<p>Биоразнообразие, флора, фауна и естествена среда</p>	<p>Вариантът води ли до намаляване на броя на видове/разновидности/колонии в някоя област (т.е. до намаляване на биологичното разнообразие) или да увеличаване на диапазона на видове (например чрез насърчаване на консервацията)?</p> <p>Ще засегне ли защитени или застрашени видове и техните местообитания или екологично чувствителни зони?</p> <p>Води ли до разделяне на естествената среда на по-малки области или засяга ли по други начини миграционните пътища, екологични коридори или буферни зони?</p> <p>Вариантът засяга ли живописна стойност на защитени територии?</p>
<p>Качество на водите и водните запаси</p>	<p>Води ли вариантът до намаляване или увеличаване на количеството и влошава ли качеството на пресните подземни и повърхностни води?</p> <p>Повишава или понижава качеството на водите в крайбрежните и морските райони (например чрез изхвърляне на отпадни води, хранителни вещества, нефт, тежки метали и други замърсители)?</p> <p>Отразява ли се на запасите от питейна вода?</p>
<p>Качество на почвата или ресурсите</p>	<p>Вариантът влияе ли на окисляването,</p>

	<p>замърсяването или солеността на почвата и на нивата на ерозия на почвата?</p> <p>Води ли до загуба на съществуваща почвата (например чрез застрояване или извършване на строителни работи) или до увеличаване на количеството на използваемата почвата (например чрез земя обеззаразяване)?</p>
Използване на земята	<p>Вариантът има ли ефекта на вкарване на нови земни площи ("пустеещи") в употреба за първи път?</p> <p>Влияе ли върху земи, определени като чувствителни по екологични причини? Ще доведе ли до промяна в използването на земята (например, в разделението между селските и градските площи или до промяна в начина на обработването)?</p>
Възобновяеми или невъзобновяеми ресурси	<p>Вариантът засяга ли използването на възобновяеми ресурси (като риба и т.н.) и води ли до използване, което е по-бързо, отколкото времето за тяхното регенериране?</p> <p>Води ли до намаляване или увеличаване на употребата на невъзобновяеми ресурси (подпочвени води, минерали и т.н.)?</p>
Влиянието на фирмите и потребителите върху околната среда	<p>Вариантът ще доведе ли до по-устойчиво производство и потребление?</p> <p>Вариантът променя ли относителните цени на щадящи респективно нещадящи околната среда продукти?</p> <p>Вариантът насърчава ли или ограничава щадящите или нещадящите околната среда стоки и услуги чрез промени в правилата за капиталови инвестиции, заеми, застрахователни услуги и други?</p> <p>Ще накара ли бизнеса да бъде работи по-екологично (да бъде по-малко замърсяващ околната среда) чрез промени в начина, по който той функционира?</p>
Отпадъци/генериране/рециклиране	<p>Вариантът ще се отрази ли на образуването на отпадъци (битови, производствени, опасни, строителни, минни и радиоактивни) и как отпадъците се третират?</p>
Вероятността или мащаба на рисковете за околната среда	<p>Вариантът засяга ли вероятността или превенцията на пожари, експлозии, аварии, катастрофи и случайни емисии?</p> <p>Влияе ли на риска от неразрешено или неумишлено разпространение на чужди за околната среда или генетично модифицирани организми?</p>
Грижи за животните	<p>Вариантът влияе ли на здравето и благосъстоянието на животните?</p>

	<p>Влияе ли на грижите за животните (т.е. на хуманното отношение към тях)?</p> <p>Може ли да засегне безопасността на храните и фуражите?</p>
<p>Международни въздействия върху околната среда</p>	<p>Може ли вариантът да окаже въздействие върху околната среда в трети страни, които имат отношение към всеобхватните политики на ЕС, като например политиката за развитие?</p>

Приложение № 2 към точка 13.1

РЕЗЮМЕ НА ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Това резюме придружава оценката на въздействието – то **не замества** самата оценка

Оценка на въздействие	
Наименование: <i>Изпишете пълното заглавие на акта. Не използвайте „оценка на въздействието“</i>	Период на извършване на оценката <i>Моля посочете периода, в който е изготвена оценката като използвате следния формат: ден/месец/година - ден/месец/година</i>
Водеща институция: <i>Посочете министерството/институцията отговорна за разработването на предложението</i>	От какво ниво възниква необходимостта от предприемане на действието? <i>национално, европейско, международно. Моля подчертайте вярното</i>
Други организации, участвали в изготвянето на оценката: <i>Посочете организациите, които са съдействали за изготвяне на оценката</i>	За контакт: <i>име, телефон, е-поща</i>

1. РЕЗЮМЕ НА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ НАМЕСА И ВАРИАНТИ НА ДЕЙСТВИЕ

Какъв е проблемът, който трябва да се реши? Защо е необходима намеса на правителството/държавата?

Максимум 10 реда. Опишете проблема или въпросите, които оправдават действие от страна на правителството.

Какви са целите на предлаганото решение?

Максимум 10 реда. Ясно посочете какво се стреми да постигне новото предложение или предлаганата уредба. Какъв ефект би имала тя и спрямо кого?

Какви варианти за разрешаване на проблема са били изследвани, включително алтернативи на въвеждането на нова правна уредба?

0. Вариант 0 – Без намеса;
1. Вариант 1 - Нерегулаторна намеса
2. Вариант 2 - Въвеждане на нова правна уредба

Препоръчваме вариант, тъй като с него се постигат описаните по-горе цели и желани ефекти

Посочете изследваните варианти, включително алтернативи на предприемането на законодателно уреждане. Опишете накратко потенциални рискове, свързани с вариантите, заедно с описание на вероятността те да настъпят и техния ефект, ако настъпят. Обосновете препоръчания вариант на действие. Повече информация добавете в резюмето на препоръчания вариант с доказателства и данни.

Предложеното решаване на проблема ще бъде ли преразглеждано? Ако да, кога г.? Каква ще бъде основата за преразглеждане?

Подпис на органа на власт.....

Дата: ден/месец/година

2. РЕЗЮМЕ НА ПРЕПОРЪЧАНИЯ ВАРИАНТ С ДОКАЗАТЕЛСТВА И ДАННИ

Вариант на действие	Общи годишни разходи	Общи годишни ползи
	<i>Доколкото е възможно пресметнете и представете качествено и количествено всички значими разходи и ползи на годишна база. Използвайте приблизителни цифри и диапазони при наличие на колебания. Обърнете особено внимание на икономическите, социалните и за околната среда. Задължително включете паричен израз на разходите и ползите, като ги представяте в хиляди лева.</i>	
Вариант 0		
Вариант 1		
Вариант 2		

Описание и обхват на основните разходи

Максимум 10 реда. Опишете накратко най-важните парични и непарични изрази на разходите. Освен за бизнеса опишете разходите за всички основни групи.

Предложението надхвърля ли минималните изисквания на ЕС?	Да/ Не/ Не е приложимо <i>Моля подчертайте вярното. При ДА опишете причините</i>		
Има ли промяна в административната тежест?	НЕ/ ДА. При ДА посочете годишната административна тежест: +/-лева		
Какво е разпределението на годишните разходи според размера на предприятията?	Микро лв.	Малко лв.	Средно лв.
Има ли предприятия, които са освободени от спазване на новите правила, въведени с предложението?	<i>Моля посочете</i>		

Описание и обхват на основните ползи

Максимум 10 реда. Опишете накратко най-важните парични и непарични изрази на разходите. Освен за бизнеса опишете разходите за всички основни групи.

Ключови рискове

Какъв риск стои зад предложението? Може ли да бъде изразен количествено, колко организации/индивиди ще бъдат засегнати и как?

ПРОВЕДЕНИ ОБЩЕСТВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ

Консултации

Максимум 12 реда. Изброете основните заинтересовани страни извън държавната администрация, с които сте се консултирали. Направете кратък анализ на броя и характера на отговорите, получени от обществената консултация.

ПРИВЕЖДАНЕ В ДЕЙСТВИЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ

От коя дата предложението ще започне да действа?	<i>ден/месец/година</i>
Коя институция/организация ще отговаря за осъществяване на предложението и за контрола? <i>Опишете, кой ще приведе в действие новото предложение? Предложението предвижда ли разходи за дадена институция или организация?</i>	

ПЛАН ЗА ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА БАЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Основание и подход на преразглеждане

Посочете период от време (след влизането в сила на предложението), след който ще се извърши преразглеждане. Опишете как да бъде измерена ефективността на предложението и кога? Посочете способите за получаване на информация за осъществяване на мониторинг.

ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ МАЛКИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ (МСП-ТЕСТ)

Оценка на въздействие върху малките и средните предприятия (МСП-тест) следва да се извършва за всяко административно задължение, което е възможно да окаже ефект върху МСП.

МСП-тест се извършва в следните основни етапи, които са разгледани подробно по-надолу:

- I. Консултации с малки и средни предприятия и техни представителни организации;
- II. Определяне на обхвата на задължението и измерване на въздействието върху МСП;
- III. Оценка на алтернативните опции и мерки за редуциране на въздействието върху МСП.

I. Консултации с малки и средни предприятия и техни представителни организации.

Консултациите със заинтересованите лица се извършват в началния етап на процеса по подготовка на новия нормативен акт или нормативното изменение, веднага щом бъде установено, че предложението ще има въздействие върху МСП. Консултациите се извършват независимо от задължението за публично обсъждане на проекта на нормативен акт, съгласно общите изисквания, при спазване на минималните стандарти за провеждане на обществени консултации.

Основните причини поради които се изисква различен тип консултации за целите на провеждането на МСП-теста са различната целева група, по-високата експертиза на организациите на МСП при определянето на проблема и начина за разрешаването му и разликите в методите на консултации и обсъждане. Консултациите с организациите на МСП предполагат по-висока степен на експертиза от страна на неправителствения сектор и диалогичност при обсъждане на проблемите и начините за тяхното разрешаване. Всичко това предполага и различен етап от процеса на подготовка на нормативното предложение, който за целите на МСП-теста трябва да бъде в самото началото на процеса.

Разгледаните до момента възможности за провеждане на обществено обсъждане в процеса на подготовка на ОВ не изключват възможността обсъждането да се проведе при публикуване на готовия проект на нормативен акт. За целите на провеждането на МСП-тест, такъв подход ще доведе до невъзможност за качествено извършване на оценката.

II. Определяне на обхвата на задължението и измерване на въздействието върху МСП.

1. **Определянето на обхвата на задължението** се извършва въз основа на формуляр, който се попълва от администрацията съставител на нормативното задължение.

Определяне на предприятията, които попадат в обхвата на режима/услугата

		(четиризначен код)	
A (01-03)			
B (05-09)			
C(10-33)			
.....			
U(99)			

Начин на определяне на предприятията, които попадат в обхвата на режима/услугата:

- 1.1. Определяне на засегнатите дейности по актуалния Класификатор на икономическите дейности (към момента КИД 2008/NACE Rev 2 [КИД/НСИ](#));
- 1.2. Детайлизиране на обхвата посредством четиризначен код, тогава когато не всички предприятия с основна дейност от раздела попадат в обхвата на регулацията;
- 1.3. Условия, които не могат да бъдат класифицирани въз основа на основна икономическа дейност се записват в „Забележка/други“.
- 1.4. В случай, че се извършва промяна на съществуващо задължение, следва да се посочи броят на административните услуги предоставени в три последователни предходни отчетни периода.

1.5. Обобщаване:

Сектор/ раздел/ИД подлежащ на регулация	МСП в съответния сектор/раздел/клас	МСП в обхвата на регулацията по оценка на административния орган
Код	Брой	Брой

**Данните за броя на МСП са достъпни на интернет страницата на НСИ ([НСИ](#)). По-детайлна информация може да бъде предоставена допълнително.*

При определянето на съответния сектор, клас или раздел от Класификатора на икономическите дейности, следва да се даде следното допълнително разяснение: възможно е идентификацията да се извършва по основна икономическа дейност на заявителя, но в по-голямата част от случаите това да се извършва въз основа на експертна оценка на административния орган. Определянето на икономическа дейност, засегната от регулацията има за цел да ориентира административния орган и за възможния брой на засегнатите предприятия. Тази идентификация ще послужи и при оценката на качеството на извършения тест, или ОВ, като оценката на административния орган за броя на предприятия/субектите върху които съответното задължение ще има ефект ще бъде проверима въз основа на налична статистическа информация.

За тази цел съставителят на задължението трябва да идентифицира икономическите дейности, които подлежат на регулация като направи съпоставка между обхвата на специфичното законодателство и класификатора. До голяма степен тази идентификация ще бъде условна, поради което в четвъртата колона, административния орган има свободата да определи и оцени броя на субектите въз основа на своята експертиза.

2. Измерване на въздействието върху МСП се извършва по отношение на следните видове разходи за бизнеса, произхождащи от съответното задължение: финансови, съществени и административни.

Административните разходи за период от една година се определя съгласно общите правила на ръководството за определяне на административна (тежест) произхождаща от задължение за информиране. Към тях се добавят финансовите и

съществените разходи по точки 2.3, 2.5.3, и 2.6., които се определят на годишна база въз основа на формуляра.

За целта на МСП-теста, администрацията съставител на нормативното задължение, идентифицира възможните разходи на предприятията въз основа на формуляра, както следва:

- 2.1 Начин на подаване на заявлението и документацията: *на едно гише, по електронен път; на адрес на компетентния орган, чрез друг компетентен орган, друго.*
- 2.2 Място на подаване: *териториална дирекция, община, едно гише, на адрес на административния орган (централно управление), друго.*
- 2.3 Размер и начин на заплащане на таксата: *определяне на размера на таксата (ако нормативното предложение не може да определи размера на таксата, се посочва нормативното основание и вида на таксата, въз основа на които ще се определи размера ѝ впоследствие); начин на заплащане – по банков път, POS-терминал, пощенски запис, каса, др.*
- 2.4 Срок за издаване и валидност на издаденото разрешение/удостоверени/лиценз;
- 2.5 Необходими документи:
 - 2.5.1.Опис на изискваните документи и кратка обосновка на необходимостта от предоставянето им;
 - 2.5.2.Компетентен орган, който ги издава (*агенция, министерство, община, междуведомствен съвет, други*);
 - 2.5.3.Размер на таксата, която компетентния орган изисква за издаване на необходимите документи;
 - 2.5.4.Срок за издаване на изисквания документ;
 - 2.5.5.Валидност на изисквания документ;
 - 2.5.6.Други специфични изисквания.
- 2.6 Съществени изисквания, произхождащи от задължението за адаптиране на продукта или услугата, или процеса на производство на продукта или услугата към определени стандарти – икономически, социални или екологични. Съществените изисквания могат да налагат разходи за закупуване на оборудване, поддържане на услуга, минимални изисквания за точка за контакт с потребителите (офис) или персонал, допълнително обучение и квалификация на персонала, допълнителна инвестиция и др.
В този смисъл, разходите могат да бъдат капиталови (еднократни) и оперативни (ежегодни). **Минималният бъдещ период**, за който се оценява въздействието върху МСП е от 3 до 10 години в зависимост от тежестта на задължението и стойността на съществените разходи
 - 2.6.1.Оперативните разходи (могат да бъдат и променливи и фиксирани) са ежегодни разходи на предприятията, с които се гарантира изпълнението на изискването. Такива могат да бъдат например разходите поддържане на дистанционна връзка с НАП за ФУ с външен данъчен терминал или изискването за предоставяне на годишен доклад за опазване на околната среда по ЗООС и др.
 - 2.6.2.Капиталови или инвестиционни разходи са еднократни разходи с които предприятията гарантират изпълнението на изискването.
За целите на съпоставянето на различните алтернативи, капиталовите разходи следва да бъдат представени като годишни по метода на нетната настояща стойност, по методите за амортизация (годишни

амортизационни отчисления) или просто разделени по години за максимален период от 10 години.

В зависимост от същността на разходите, административният орган следва да даде експертна оценка за общия обем на годишните разходи, произхождащи от съществени изисквания.

Трябва да се има предвид, че размерът на съществените разходи може да бъде пропорционален на броя на предприятията или броя на обектите, към които е насочено изискването. В този случай, административният орган трябва да съобрази и представи експертна оценка на средния брой на обектите в едно предприятие, към които е насочено изискването.

Разходите по точки от 2.3, 2.5 и 2.6 се изчисляват за едно предприятие за 1 година.

Въз основа на събраната информация, административният орган дава експертна оценка за общия обем на годишните разходи – финансови, съществени и административни. Административният орган определя средните разходи на един зает, както и разходите за средно по размер предприятие в съответния идентифициран сектор/бранш (по икономическа дейност в клас, раздел или сектор) за съответното задължение.

Административният орган дава оценка за пропорционалността на разходите, които се извършват от големи, малки, средни и микро-предприятия за изпълнение на съответното задължение.

III. Оценка на алтернативните опции и мерки за редуциране на въздействието върху МСП.

При условие че анализът покаже нарастване на административния товар за предприятията, администрацията, съставител на предложението, разглежда възможни алтернативи и мерки за намаляване на тежестта върху предприятията.

За всеки отделен случай се разглеждат възможностите за намаляване на административния товар, като за всяка от подточките от Раздел II „Определяне на обхвата на задължението и измерване на въздействието върху МСП“ се дават разяснения по отношение на възможностите на административния орган да подобри начина и мястото на подаване на заявлението, да намали размера на таксите, срока за издаване и броя на необходимите документи.

Административният орган разглежда минимум следния набор от специфични мерки като алтернатива на предложените варианти:

1. Пълно или частично изключване от обхвата на задължението за МСП или микропредприятие;
2. Временно намаляване или изключване – например преходен период или по ниска честота на докладване при информационни задължения;
3. Намаляване на данъците или директна финансова помощ за компенсиране на разходите;
4. Намаляване на таксите – държавни и местни – особено когато таксата е фиксирана и представлява пропорционално значително по-висока тежест за малките и микропредприятията (изчислено въз основа на 1 зает например);

5. Опростяване на задълженията за докладване за МСП;
6. Специализирани информационни кампании, ръководства, обучения или специално обучени служители (helpdesk) в помощ на малкия бизнес.

При висока степен на непропорционалност на разходите за изпълнение на задълженията между големите, МСП и микропредприятията, административният орган предприема специфични мерки за компенсиране и/или облекчаване на условията за МСП и особено микропредприятията.

За целите на настоящия текст:

Административен орган е органът - съставител на нормативното предложение, извършващ оценката на въздействие.

Компетентен орган е орган на държавната или местната власт, който издава административни документи, изисквани от административния орган - съставител на нормативното предложение.

Приложение № 4 към точка 22.2

ФОРМУЛЯР ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА МСП-ТЕСТ

1. Оценката на обхвата на задълженото се извършва въз основа на формуляр, който се попълва от администрацията, съставител на нормативното задължение.

Определяне на предприятията, които попадат в обхвата на режима/услугата

Сектор	Раздел (двузначен код)	Клас (четиризначен код)	Забележка/други
A (01-03)			
B (05-09)			
C (10-33)			
.....			
U (99)			

Начин на определяне на предприятията, които попадат в обхвата на режима/услугата:

- 1.1. Определяне на засегнатите дейности по актуалния Класификатор на икономическите дейности (към момента КИД 2008/NACE Rev 2 [КИД/НСИ](#));
- 1.2. Детайлизиране на обхвата посредством четиризначен код, тогава когато не всички предприятия с основна дейност от раздела попадат в обхвата на регулацията;
- 1.3. Условия, които не могат да бъдат класифицирани въз основа на основна икономическа дейност се записват в „Забележка/други“.
- 1.4. В случай, че се извършва промяна на съществуващо задължение, следва да се посочи броят на административните услуги предоставени в три последователни предходни отчетни периода.

1.5. Обобщаване:

Сектор/ раздел/ИД подлежащ на регулация	МСП в съответния сектор/раздел/клас	МСП в обхвата на регулацията по оценка на административния орган
Код	Брой	Брой

*Данните за броя на МСП са достъпни на интернет страницата на НСИ ([НСИ](#)). По-детайлна информация може да бъде предоставена допълнително.

2. Измерване на въздействието върху МСП се извършва по отношение на следните видове разходи за бизнеса, произхождащи от съответното задължение: финансови, съществени и административни.

Административните разходи за период от една година се определят съгласно общите правила на ръководството за определяне на административна тежест, произхождаща от задължение за информиране. Към тях се добавят финансовите и съществените разходи по точки 2.3, 2.5.3, и 2.6., които се определят на годишна база въз основа на формуляра.

За целта на МСП-теста, администрацията, съставител на нормативното задължение, идентифицира възможните разходи на предприятията въз основа на формуляра, както следва:

- 2.1. Начин на подаване на заявлението и документацията: *на едно гише, по електронен път; на адрес на компетентния орган, чрез друг компетентен орган, друго.*

.....
(Административният орган аргументира предложението и представя разяснения в случай, че не се дава възможност за подаване по електронен път или на едно гише.)

- 2.2 Място на подаване: *териториална дирекция, община, едно гише, на адрес на административния орган (централно управление), друго.*

.....
(Административният орган аргументира предложението и представя разяснения в случай, че местата за подаване на заявленията са несъразмерно малко спрямо задължените субекти.)

- 2.3 Размер и начин на заплащане на таксата: *определяне на размера на таксата; начин на заплащане – по банков път, POS-терминал, пощенски запис, каса, др.*

.....
(Административният орган аргументира предложението и представя разяснения за размера и начина на плащане. Посочва нормативното основание и вида на таксата, ако нормативното предложение не може да определи размера на таксата, въз основа на които ще се определи размера ѝ впоследствие в случай, че местата за подаване на заявленията са несъразмерно малко спрямо задължените субекти.)

- 2.4 Срок за издаване и валидност на издаденото разрешение / удостоверение / лиценз;

.....
(Административният орган аргументира предложението и представя разяснения)

- 2.5 Необходими документи:

- 2.5.1. Опис на изискваните документи и кратка обосновка на необходимостта от предоставянето им;
 2.5.2. Компетентен орган, който ги издава *(агенция, министерство, община, междуведомствен съвет, друго);*
 2.5.3. Размер на таксата, която компетентния орган изисква за издаване на необходимите документи;
 2.5.4. Срок за издаване на изисквания документ;
 2.5.5. Валидност на изисквания документ;
 2.5.6. Други специфични изисквания.

Услуга/Режим	Необходими документи	Компетентен орган	Размер на такса	Срок за издаване	Валидност
№ 1	1.				
	2.				
	3.				
	...				
№ 2	1.				
	2.				
	3.				
№...					

.....
(Административният орган аргументира необходимостта за изискваните документи и доказва невъзможността си да ги добие по служебен път)

- 2.6. Съществени изисквания, произхождащи от задължението за адаптиране на продукта или услугата, или процеса на производство на продукта или

услугата към определени стандарти – икономически, социални или екологични.

2.6.1. Оперативните разходи - ежегодни разходи на предприятията, с които се гарантира изпълнението на изискването.

.....
...
(Административният орган аргументира необходимостта от въвеждането на изискването и дава оценка на оперативните разходи, които едно средно по размер за съответния бизнес предприятие следва да направи за да гарантира изпълнението на изискванията.)

2.6.2. Капиталови или инвестиционни разходи - еднократни разходи, с които предприятията гарантират изпълнението на изискването.

За целите на съпоставянето на различните алтернативи, капиталовите разходи следва да бъдат представени като годишни по метода на нетната настояща стойност, по методите за амортизация (годишни амортизационни отчисления) или просто разделени по години за максимален период от 10 години.

.....
...
(Административният орган аргументира необходимостта от въвеждането на изискването и дава оценка на капиталовите разходи, които едно средно по размер за съответния бизнес предприятие следва да направи за да гарантира изпълнението на изискванията. Административният орган дава оценка за годишния размер на капиталовите разходи.)

В зависимост от същността на разходите, административният орган следва да даде експертна оценка за обема на годишните разходи (оперативни и капиталова) за средно по размер предприятие в съответния идентифициран бизнес (по икономическа дейност в клас, раздел или сектор) за съответното задължение.

3. Оценка на възможностите за предприемане мерки за облекчаване на административния товар:

(Административният орган аргументира невъзможността или въвежда в нормативното предложение и прилага специфични меки от 3.1 до 3.6 с цел да намали пропорционално по-високата тежест на нормативните изисквания към МСП и особено към микропредприятията.)

- 3.1. Пълно или частично изключване от обхвата на задължението за МСП или микропредприятие;
- 3.2. Временно намаляване или изключване – например преходен период или по ниска честота на докладване при информационни задължения;
- 3.3. Намаляване на данъците или директна финансова помощ за компенсиране на разходите;
- 3.4. Намаляване на таксите – държавни и местни – особено когато таксата е фиксирана и представлява пропорционално значително по-висока тежест за малките и микропредприятията (изчислено въз основа на 1 зает например);
- 3.5. Опростяване на задълженията за докладване за МСП;
- 3.6. Специализирани информационни кампании, ръководства, обучения или специално обучени служители (helpdesk) в помощ на малкия бизнес.